

Representantforslag 100 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel

Dokument 8:100 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har store mineralske ressurser. Norges geologiske undersøkelse anslø ved begynnelsen av dette tiåret verdien av norske mineraler til 1 000 mrd. kroner. Et oppdatert anslag ville trolig vise at verdien for malm og mineraler alene er på langt over 1 000 mrd. kroner. Bergverksindustrien er derfor en viktig næring for å sikre den norske velferden, og næringen vil trolig bli viktigere for Norge i årene som kommer. Men næringen er ikke bare viktig i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Samfunnet er helt avhengig av tilgang på mineralske råstoffer for å kunne opprettholde og videreutvikle et moderne samfunn. Slike råstoffer brukes i så forskjellige produkter som mobiltelefoner, sminke, solceller og sement mv. Næringen er en typisk distriktsnæring, og i 2008 sysselsatte næringen 4 806 personer fordelt på 807 produksjonssteder. Møre og Romsdal, Rogaland, Nordland og Vestfold er fylkene med flest sysselsatte i mineralnæringen, og spesielt i kystområdene er det mange bedrifter. Bergindustrien eksporterte for til sammen 7,2 mrd. kroner i 2008.

Mineralnæringen omfatter store og små bedrifter som lever av å bearbeide råstoff fra fast fjell og løsmasser, etter å ha tatt ut mineralske råstoffer som malmer, industrimaterialer, naturstein, pukk og grus. Europa er underforsynt av mineralske råstoffer. For byggeråstoffer er Europa selvforsynt, men det er

også her store regionale forskjeller på tilgangen til byggeråstoffer. EU ønsker derfor å utvikle en strategi for å utvikle egne ressurser, samt å satse på økt gjenbruk. EUs råmaterialinitiativ ble presentert av daværende visepresident i EU, Günther Verheügen, høsten 2008, men er et arbeid Norge ikke får delta i som ikke-medlem av EU. Globalt sett kontrollerer Kina store markedsandeler av viktige ressurser, og Kina har en strategi som blant annet omfatter dramatisk å øke egen produksjon av metalliske og minerale ressurser, inngå strategiske avtaler med andre land, kjøpe opp selskaper i andre land og maksimalisere verdiskapingen.

I Norge ble mineralloven vedtatt i 2009. Da regjeringen Stoltenberg la frem sitt lovforslag 20. mars 2009, ble det gitt uttrykk for at det gjennom forslaget skulle stimuleres til økt aktivitet for næringen, tilrettelegge for økt næringsvirksomhet og ivareta samfunnets behov for kontroll med driften, samt sikre at driften skjer på en bergmessig forsvarlig måte, jf. Ot.prp. nr. 43 (2008–2009). En samlet næringskomité bemerket at næringen lenge etterlyste en slik lov, og at arbeidet med loven har pågått i mer enn 15 år. Forslagsstillerne mener mineralloven gir et rammeverk, men at det er viktig å bygge videre på dette. Det er også viktig å arbeide videre med urfolksproblematikken på en slik måte at investorer ikke avstår fra investeringer med begrunnelse i uforutsigbarhet, og det vises i denne forbindelse til at regjeringen Stoltenberg har varslet at de i oppfølgingen med prosessen med Samerettsutvalget II vil vurdere behovet for endringer i mineralloven. Forslagsstillerne mener det vil skade forutberegneligheten dersom næringen og den berørte befolkningen ikke kan innrette seg etter loven som nå er vedtatt. Samtidig kan det hevdes at statlig forvaltning bør gå inn i situasjonen i Finnmark særskilt, for å få på plass hensiktsmessige retningslinjer. Samtidig som Sametinget har en rolle, vil det

trolig være formålstjenlig med en praksis med direkte kontaktpunkter mellom de berørte; bergindustrien, reindriftsnæringen og grunneiere. Retningslinjene bør også vise respekt for ulikt språk og kultur, samtidig som det legges vekt på at prosessen ikke skal trekke ut unødvendig.

Det er også usikkerhet knyttet til hvordan sjødeponier skal håndteres i tiden fremover, og blant annet må det raskt avklares hvem som er ansvarlig myndighet. Forslagsstillerne mener også at for å stimulere til økt næringsvirksomhet, og for å gjøre bergverksaktivitet mer attraktivt, må det foretas en bred gjennomgang av rammevilkårene for næringen, herunder om målrettede incentiver vil være formålstjenlig. Næringen har selv pekt på at oljeindustrien har enkelte skatteincentiver til leting som med fordel kunne overføres til bergindustrien. Næringen har også pekt på det uheldige ved unntaket fra Skattefunn-ordningen. Forskningsrådet har definert prosjektkriteriene slik: «Alminnelig bedriftsorientert produktutvikling uten forskningspreg godkjennes ikke.» Enkelte typer prosjekter er spesielt nevnt, for eksempel prosjekter som:

«har til formål å lete etter eller å påvise mineraliske forekomster, naturressurser eller lignende, med mindre det dreier seg om å utvikle nye avanserte teknikker som kan patenteres.»

Sverige har et bransjeforskningsprosjekt rettet mot svensk mineralindustri, som pågår i 2007–2010. Den svenske mineralindustrien er delvis i konkurranse med den norske, og det er uheldig for den norske næringen om Sverige gjennom sitt prosjekt lykkes i å gi den svenske næringen konkurransedyktige vilkår. Forslagsstillerne mener det må gjøres et aktivt arbeid for å sikre den norske næringen konkurransefortrinn,

og at det juridiske rammeverket i mineralloven bare var første steget på veien. Det bør komme en strategi på plass som tydeliggjør de verdier og den betydning våre mineralske ressurser har.

Næringen er i dag på mange måter prisgitt den enkelte kommunes ressurser og enkeltpersoners engasjement. Det er grunn til å stille spørsmål ved om konsekvensutredninger i bergverkssaker er for komplekse for enkeltkommuner, og at Direktoratet for mineralforvaltning igjen bør få dette ansvaret. Det er også grunn til å stille spørsmål ved om de geologiske ressursene ivaretas for tilfeldig regionalt, da under halvparten av fylkene har egen fylkesgeolog.

En rekke næringer, og særlig naturgitte næringer, har egne nasjonale strategier som ser på totaliteten i næringens utfordringer og muligheter. I en slik sammenheng kan generell infrastruktur, fremtidig kompetanse og annet settes i sammenheng med mer bransjespesifikke utfordringer.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi om norsk bergindustri, med konkrete forslag til hvordan næringens ressurser og muligheter til økt aktivitet best kan nyttiggjøres på kort og lang sikt, herunder ved bruk av virkemidler som skatt, forenkling av saksbehandling, en synliggjøring av kompetanseforholdene i offentlig sektor og en klargjøring av ansvarsforholdene i forvaltningen mv.

23. mars 2010